

Az Adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) eljárásait érintő 2016. évi változásai

Az adózás rendjéről szóló törvény (Art.) az adóügyek eljárási szabályait határozza meg, ezáltal az adózó és az adóhatóságok kapcsolatrendszerét. A korábbi évek Art. módosításainak kiemelt szempontja volt az eljárások egyszerűsítése, gyorsítása és a hatékonyság növelése. E szempontokat a 2016. január 1-jén hatályba lépő, a 2015. évi CLXXXVII. törvénnyel bevezetett módosítás is szem előtt tartja és érvényre juttatja új jogintézmények bevezetésével is. Ilyen az **adózók minősítési rendszere**, valamint a személyi jövedelemadó bevételek új, egyszerűbb módjaként bevezetésre kerülő **bevallási nyilatkozat** és bevallási tervezet. Fontos mérföldkő, hogy az adó- és vám fizetési kötelezettségeket 2016-tól egységesen, **egy folyószámlán tartjuk nyilván**, átláthatóbbá téve a fizetéssel kapcsolatos kötelezettségeket, elszámolásokat.

A lényegesebb változásokat az alábbiakban részletesen, jogintézményenként ismertetem.

2015-ben történt jelentősebb évközi módosítások

A 2016. évtől hatályos változásokat megelőzően szükséges megemlítenem két fontosabb módosítást, melyeket a 2015. év folyamán fogadott el az Országgyűlés.

2015. szeptember 1-jétől kedvezőbb elbírálás alá esik a magánszemélyek és egyéni vállalkozók fizetési könnyítés iránti kérelme, amennyiben a fizetési nehézséget a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló hitel-, kölcsönszerződés vagy pénzügyi lízingszerződés törlesztő részleteinek megemelkedése vagy az ezzel érintett hitelszerződés felmondása okozza, továbbá az adósságrendezési eljárás során. E körülmények fennállása esetén az adó- és vámhatóság (továbbiakban: adóhatóság) sem köteles vizsgálni, hogy a fizetési nehézség a kérelmezőnek felróható-e, vagy annak elkerülése érdekében úgy járt-e el, ahogy

az az adott helyzetben tőle elvárható. Ilyen esetben engedélyezhető továbbá fizetési könnyítés azon fizetési kötelezettségekre is, melyeknél ez alapesetben kizárt, ilyen a magánszemélyek jövedelemadójának előlege és a levont jövedelemadó, a kifizető által a magánszemélytől levont járulékok. Rögzíti továbbá az Art., hogy az ily módon történő fizetési könnyítés engedélyezésakor a pótlék mellőzésének is helye van.

A 2016-os adóévről szóló szja bevallásban, munkáltatói adómegállapításban a családi adókedvezmény kizárólag akkor érvényesíthető, ha az eltartottak, kedvezményezett eltartottak – a magzat kivételével – adóazonosító jele a magánszemély adóelőleg-nyilatkozatán szerepel. Mivel nem minden eltartott rendelkezik adóazonosító jellel, a kedvezmény érvényesítése érdekében a 2015. szeptember 8-i törvénymódosítás kimondja, hogy a NAV a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEK KH) adatszolgáltatása alapján 2016. július 1-ig hivatalból megállapítja mindazon magánszemélyek adóazonosító jelét, akik 2016. december 31-ig nem töltik be 25. életévüket és adóazonosító számmal nem rendelkeznek. Az adóazonosító jelről annak megállapítását követő 45 napon belül a NAV az adózó lakcímére értesítést küld, és 2016. november 30-ig kiállítja az adóigazolványt is.

Közös folyószámla bevezetése

Az egyik legjelentősebb változás 2016-tól, hogy 2016. január 1-jével megszűnik a külön adószámla és a vámszámla, és az Art.-ben adószámla elnevezéssel fog szerepelni a közös folyószámla. A jövőben tehát nemcsak az adó és a költségvetési támogatás elszámolására, hanem a közösségi vámjog végrehajtását szabályozó törvények által megállapított fizetési kötelezettségek (adó, vám, díj stb.) és a vámhatóság hatáskörébe tartozó fizetési kötelezettségek elszámolására, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, szintén

az Art. eljárási szabályait kell alkalmazni. (Az adótartozásokon kívüli egyéb, a NAV által nyilvántartott fizetési kötelezettségeket cikkemben az egyszerűség kedvéért a továbbiakban vámtartozásként említem.) Elszámolás alatt érteni kell a fizetési kötelezettség nyilvántartását, megfizetését, kiutalását, visszatérítését, visszaigénylését, átvezetését, behajthatatlansága miatti kezelését, illetve megállapításához vagy végrehajtásához való jog elévülése miatti törlését.

Az adószámla létrehozásával összefüggésben a korábban vagy csak az adószámla, vagy csak a vámszámla tekintetében adott meghatalmazásokat nem kell módosítani, hanem ezek a meghatalmazások a közös folyószámlával kapcsolatos ügyintézésre (megtekintés, kivonat kérés, átvezetés, kiutalási kérelem) is érvényesek lesznek. Az adózónak teendője csak akkor van, ha nem szeretné, hogy a korábbi meghatalmazottja a jövőben a teljes adószámla egyenlegét megismerje, illetve azzal kapcsolatos ügyet intézzon, ekkor a meghatalmazást vissza kell vonnia és ezt be kell jelentenie a NAV-hoz.

A közös folyószámla létrehozása számos előnnyel jár. Ezentúl „átjárhatóak” lesznek a fizetési kötelezettségek, és egy kérelemben rendelkezhet az adózó túlfizetésének akár adó-, akár vámtartozására történő elszámolásáról, és a költségvetési támogatást is kérheti adó- és/vagy vámtartozása elszámolására. Az összevonás érinti a tartozás megállapítását is, mivel valamennyi adó- és vámtartozást, illetve túlfizetést figyelembe kell venni a nettó tartozás meghatározásakor, mely előnyösebb az adózók számára, mivel adott esetben egy adótartozást ki is egyenlíthet egy vám-túlfizetés. Nincs helye azonban a tartozás túlfizetéssel való csökkentésének a letétként nyilvántartott összeg esetén az adóigazolás kiállítása iránti eljárásban, valamint ha jogszabály valamely kedvezmény igénybevételét tartozás hiányához köti.

A befizetések átláthatóságát növeli, hogy az adózó 2017-től (tehát először a 2016. év vonatkozásában) egy értesítésben értesül a tartozást illetve túlfizetést mutató egyenlegről mind az adó-, mind a vámtartozás tekintetében, minden év október 31-éig. Amennyiben az adózó elektronikus bevalló, vagy önkéntesen elektronikusan teljesíti bevallási kötelezettségét, egyenlegközlőt nem kap továbbra sem.

A közös folyószámla megkönnyíti a köztartozásmentes adózói adatbázisba kerülés feltételeinek ellenőrzését, valamint az adóigazolások tekintetében is egy szervezetként jelenik meg a NAV.

Az ügyintézési határidő meghosszabbításának szabályai

Az ügyintézési határidő meghosszabbításáról eddig mindössze annyit mondott ki az Art., hogy annak tartama legfeljebb 30 nap. Az új szabály részletezi a határidő meghosszabbítás szabályait, meghatározva, hogy mely eljárásokban (a törvényben meghatározott hatósági eljárások) hosszabbítható meg a határidő, arra egyszer kerülhet sor az eljáró adóhatóság vezetőjének döntése alapján. Garanciális szabály, hogy a végzésben a hosszabbítás indokait kifejezetten meg kell jelölni.

Új képviseleti szabály adóügyekben

Adóügyekben képviselőként kizárólag a törvényben felsorolt, meghatározott képesítéssel rendelkező személyek (pl. ügyvéd, adótanácsadó, adószakértő) vagy a képviselttel jogviszonyban álló személyek (pl. cég nagykorú tagja) járhatnak el. A képesítés alapján eljárni jogosult személyek köre kiegészül a jövedéki ügyintézői szakképiséssel rendelkező személyekkel, akik jövedéki ügyekben képviselhetik az adózókat.

„Jó adózók” és „rossz adózók”

Az adózók jogkövető magatartásának ösztönzésére, illetve a jogkövető adózók pozitív elbánásban való részesítése érdekében bevezetésre kerül az adózók minősítése, mely a cégjegyzékben szereplő és az ún. áfa-regisztrált adóalanyokat (belföldön nem letelepedett adóalany, aki belföldön áfa köteles tevékenységet folytat, amely tekintetében ő az adófizetésre kötelezett) fogja érinteni. A kockázatos minősítést kapó adózók az általános szabályokhoz képest szigorúbb elbírálásban fognak részesülni.

Az adókötelezettségeket az Art. előírásainak megfelelően teljesítő adózók ún. megbízható adózói, a kötelezettségeket elmulasztó adózók pedig kockázatos besorolást kapnak. Lesznek tehát olyan adózók, akik valamelyik kategóriába fognak tartozni, azon adózókra pedig, akik egyik kategória feltételeinek sem felelnek meg, továbbra is az általános szabályok vonatkoznak.

Az adóhatóság a minősítést negyedévente, a negyedév utolsó napján fennálló adatok alapulvételével végzi, melyről az adózó elektronikus értesítést kap, de az első értesítést követően csak a minősítés változása esetén számíthat újabb értesítésre az adózó. A minősítésre **első alka-**

lommall 2016. első negyedévét követően fog sor kerülni. A minősítés hatálya a minősítés hónapját követő hónap első napján áll be, innentől kezdve érvényesülnek a „kedvezmények” vagy a „hátrányok”. A minősítést az adózó az ügyfélkapun keresztül lekérdezheti, **első alkalommal a 2016. második negyedévét követő minősítést.**

Lehetőség van a minősítés ellen kifogást benyújtani a minősítéstől vagy annak elmaradásától számított 6 hónapon belül, mely határidő jogvesztő. A kifogásnak helyt adó döntésről, így a minősítés megváltozásáról az adózó elektronikus értesítést kap, annak elutasítását az adóhatóság határozatba foglalja.

A megbízható adózó előnyei

Megbízható adózóvá az „válhat”, aki az Art.-ben meghatározott, működésével, adózásával kapcsolatos felteteleknek eleget tesz, például a tárgyévben és a megelőző öt évben adószámát nem függesztettük fel, nem állt csőd-, felszámolási, kényszertörlési eljárás alatt, nem folyt ellene végrehajtás.

Amennyiben az adózó megbízható minősítést kapott, az alábbi kedvezményes elbánásban részesül.

- Az ellenőrzést rövidebb idő alatt kell befejeznünk, az a 180 napot semmilyen körülmények között nem haladhatja meg, ami azt jelenti, hogy sem a határidő meghosszabbítással, sem szüneteléssel nem haladhatja meg ezt az időtartamot.
- A foglalkoztatotti bejelentés és az EKAER-rel kapcsolatos bejelentés kivételével a bejelentési, bevallási, adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása esetén nem szabunk ki rá azonnal bírságot, hanem csak a teljesítésre történő felhívás eredménytelensége után.
- A kiszabható legmagasabb mulasztási bírság és adóbírság alacsonyabb, mint alapesetben, az az általános felső határ 50 %-a.

E kedvezmények természetesen nem alkalmazhatók, ha az ellenőrzés határidőben történő befejezését az adózó akadályozza, vagy azon mulasztás, illetve adóhiány esetén, mely a megbízható adózói minősítés elvesztését eredményezi.

- A megbízható adózóknak továbbá automatikus részletfizetési kedvezmény jár. A kedvezmény a 10

ezer forint vagy azt meghaladó mértékű, de 500 000 forintnál kevesebb összegű tartozásra (adó- vagy vámtartozásra) vonatkozik (A tartozás megállapítására lásd a közös folyószámlára vonatkozó részben foglaltakat). A megbízható adózó ilyen tartozására negyedévente automatikus, legfeljebb 12 havi részletfizetési felhívást küld elektronikus úton az adóhatóság. A részletfizetést kérelmezni is lehet elektronikus úton, így a felhívás 8 napon belüli elfogadása, vagy a részletfizetés kérelmezése esetén automatikusan megkapja azt az adózó. Az automatizmus azt jelenti, hogy az adóhatóság nem vizsgálja az egyébként ilyenkor vizsgálandó körülményeket (a fizetési nehézség az adózónak felróható-e, illetve az átmeneti jellegű-e). Nem engedélyezhető részletfizetés a magánszemélyek jövedelemadójának előlegére és a levont jövedelemadóra, valamint a kifizető által a magánszemélytől levont járulékokra.

- **2017. január 1-jétől** a megbízható adózók hamarabb kapják vissza az áfa visszaigénylés összegét, 45 napon belül, **2018. január 1-jétől** pedig 30 napon belül. Jelenleg a kiutalási határidő 75 nap, általános esetben ez továbbra is megmarad. **Jelenleg** a 30 napos, illetve 1 millió forintot meghaladó összegű visszaigényelt áfa esetén a 45 napos kiutalásnak akkor van helye, ha az adózó a bevallásban szereplő áfa tartozását megfizette vagy a tartozás egyéb okból megszűnt.

Kockázatos adózó

Kockázatos minősítést kap az a cégjegyzékbe bejegyzett adózó vagy áfa-regisztrált adóalany, amely felszámolás, végelszámolás vagy kényszertörlési eljárás alatt nem áll és esetében fennállnak a minősítés törvényi feltételei. E feltételek az alábbiak: vele szemben az adóhatóságnak nagy összegű követelése van (szerepel a nagy összegű adóhiánnyal vagy a nagy összegű adótartozással rendelkező adózóknak az adóhatóság honlapján közzétett listáján), vagy szerepel a be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztatók közzétett listáján, vagy egy éven belül ismételtlen lezárta üzletét az adóhatóság.

A minősítés szempontjából a 2016. január 1-jét követő időszak adatai számítanak, azaz kockázatos adózónak először akkor minősülhet az adózó, ha 2016. január 1-jét követően jogerőre emelkedett határozat alapján szerepel a nagy összegű adóhiánnyal rendelkezők listáján, vagy ez

időpontot követően esedékessé vált tartozása miatt szerepel a nagy összegű tartozással rendelkezők listáján, vagy ez időpontot követően elkövetett jogsértés miatt szerepel a be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztatók listáján, vagy ez időpontot követően követte el az egy éven belüli ismételt üzletlezárást megalapozó mulasztását.

E minősítés a törvényi feltétel bekövetkezésétől számított egy évig áll fenn, kivéve, ha az adózó a minősítésre okot adó tartozását megfizette. Nem alkalmazza a minősítés jogkövetkezményeit (azaz a szigorúbb elbírálást, lásd később) az adóhatóság, ha az adózó felszámolás, végelszámolás vagy kényszerítő eljárással áll. Amennyiben ezek az eljárások befejeződnek és az adózó tovább működik, a jogkövetkezményeket ismét alkalmazni kell. Az egy éves időtartamban ilyenkor ezeknek az eljárásoknak az időtartama nem számít bele.

A kockázatos adózókkal szembeni szigorúbb eljárás

- Esetükben a visszaigényelt áfa kiutalási határideje 75 nap, és nem alkalmazható a 30 illetve 45 napos rövidebb kiutalási határidős szabály.
- Az ellenőrzés hatékonyságának növelése érdekében esetükben meghosszabbodik az ellenőrzési határidő 60 nappal, ha a kockázatos minősítés az ellenőrzött időszakban vagy az ellenőrzés ideje alatt, illetve azok egy részében fennállt.
- Az utólagos adómegállapítás során feltárt adókülönbözöt után a késedelmi pótlék mértéke magasabb, mint alapesetben, az minden naptári nap után a felszámítás időpontjában (a tartozás fennállásának időszakában) érvényes jegybanki alapkamat ötszörösének 365-öd része (kétszerese helyett), amennyiben az adózó a késedelmi pótlék megállapítása időpontjában kockázatos adózónak minősül.
- Amennyiben az adózó a késedelmi pótlék megállapítása időpontjában kockázatosnak minősül, az adóhatóság nem gyakorolhat kivételes méltányosságot az adóhiány miatti késedelmi pótlék számítása során. Nem kockázatos adózóknál ugyanis a pótlékfizetés kezdő napjaként későbbi időpont (az adó esedékességének, illetve a költségvetési támogatás igénybevétele napjánál későbbi időpont) is megállapítható méltányosságból, azaz ilyenkor kevesebb pótlékot kell fizetni.

- A mulasztási bírság és az adóbírság kiszabása sem melőzhető semmilyen esetben, legalább az általános mérték 50 %-át ki kell szabnia az adóhatóságnak, ha az adózó a jogszabálysértés elkövetése időpontjában, annak feltárása időpontjában, illetve az adóhiány megállapítása időpontjában kockázatos adózó volt. A mulasztási bírság felső határa is magasabb, mint alapesetben, akár az általános mérték 150 százaléka is megállapítható, ha az adózó a jogszabálysértés elkövetése vagy mulasztás feltárása időpontjában kockázatos adózó volt.

E szigorúbb elbírálás célja az adózók arra történő ösztönzése, hogy gazdasági tevékenységük folytatása során igyekezzenek elkerülni azt, hogy kockázatos adózókká váljanak.

Az adóregisztrációs eljárásban vizsgált feltételek szigorítása

Az adóregisztrációs eljárásban az adóhatóság a cégbejegyzésre kötelezett adózók adószámának megállapítását megelőzően megvizsgálja, hogy fennáll-e az adószám megállapításának valamely törvényi akadálya, amennyiben igen, adószámot nem állapít meg. A vizsgálat eddig az adószámot igénylő adózó vezető tisztségviselőjét, képviselőre jogosult tagját, valamint kft., rt. esetén az 50 %-ot meghaladó mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagját, részvényesét érintette. A vizsgálat a **jövőben kiterjed a cégvezetőre**, valamint az említett mértékű szavazati joggal vagy befolyással rendelkező tag, illetve részvényes hiányában a kft. és az rt. valamennyi tagjára is.

Amennyiben e személy olyan másik adózó jelenlegi vagy volt vezető tisztségviselője, cégvezetője, tagja vagy részvényese, mely adózó adótartozása eléri a törvényben meghatározott mértéket, az az adószám megállapításának akadályát jelenti. Az adótartozásra vonatkozó törvényi akadály összeghatárai a korábbi **15-, illetve 30 millió forint**ról **5 és 10 millió forintra csökkennek**. A szigorítás célja az adózók ösztönzése arra, hogy a költségvetéssel szemben fennálló tartozásaikat még alacsonyabbra szorítsák le. Az adótartozás folyamatos fennállásának 180. napját megelőző **180. nap helyett 360. napig terjedő időszak** vizsgálata (a jogviszony fennállását illetően) szintén a visszaélések visszaszorítását célozza.

A vizsgálat alá bevont személyi kör természetesen élhet az adóregisztrációs eljárás „jogorvoslati” lehetőségeivel, azaz kérelmezheti a törvényi akadályok hiányát megállapító igazolás

kiadását, valamint kimentési kérelmet terjeszthet elő, amennyiben rá tekintettel állapította meg az adóhatóság az adószám kiadásának akadályát.

Új feltételként bekerül az adóregisztrációs eljárásba annak vizsgálata, hogy a megjelölt vezető tisztviselői pozíciótól, illetve e foglalkozástól nincse jogerősen eltiltva az érintett személy.

A fenti új szabályokat először a rendelkezések hatályba lépését követően indult adóregisztrációs eljárásokban alkalmazza az adóhatóság.

Új szja bevallási mód 2016-tól: a bevallási nyilatkozat

Jelenleg a magánszemélyek „egyszerűbb” bevallási lehetősége az *adónyilatkozat*, az *egyszerűsített bevallás* és a *munkáltatói adómegállapítás*. Az adónyilatkozatban – az erre jogosult adózó – csak néhány adatot szerepeltet (családi kedvezménnyel nem csökkentett összevont adóalap és valamennyi, külön adózó jövedelem együttes összegét, az szja-kötelezettséget, a levont személyi jövedelemadó és adóelőleg együttes összegét), ezért az adónyilatkozat a legkevesebb sorból álló bevallás jelenleg. Ezt az adózó állítja össze és nyújtja be az adóhatósághoz. Az egyszerűsített bevallást az adózó bejelentése alapján az adóhatóság tölti ki az adózó nyilatkozatai és a munkáltató, kifizető havi adó- és járulékbevallásai alapján, ezt közli az adózóval, aki javítással élhet.

Ez utóbbi jogintézményhez hasonló, azonban még ennél is egyszerűbb módja 2016. évtől a magánszemélyek bevallásának az ún. **bevallási nyilatkozat**, mely első alkalommal a 2015. évben megszerzett jövedelmek tekintetében nyújtható be. Azok a magánszemélyek élhetnek e lehetőséggel, akik kizárólag munkáltatótól szereztek jövedelmet és megfelelnek az Szja törvény¹ szerinti feltételeknek (pl. tételes költségelszámolással költséget, költséghányadot nem számol el, adóalap-kedvezményt, adókedvezményt nem érvényesít). A munkáltatótól szerzett jövedelmet a munkáltató folyamatosan bevallja a havi adó- és járulékbevallásában, ezért az adatok az adóhatóság rendelkezésére állnak, ily módon „felesleges” az adózóval bevallást kitölteni. A

bevallási nyilatkozatot az adózó a munkáltatónál (több munkáltató esetén bármelyiknél), ha a nyilatkozattétel időpontjában munkáltatója nincs, az adóhatóságnál teheti meg. A nyilatkozatban a magánszemély kéri, hogy adóját az adóhatóság állapítsa meg. A benyújtási határidő az adóévet követő év január 31-e, a határidő jogvesztő, valamint a nyilatkozat nem visszavonható.

A munkáltató a havi adó- és járulékbevallásában az adóévet követő év február 12-éig adatot szolgáltat a bevallási nyilatkozatot tett magánszemélyekről. Az adóhatóság az adót az adóévet követő év május 20-ig állapítja meg a munkáltatói havi adó- és járulékbevallás adatai alapján. A magánszemély az adó megállapításáról nem kap értesítést, ha az adóhatóság mindent rendben talál, tehát a nyilatkozat benyújtását követően nincs több teendője. Ha a munkáltató nem a törvénynek megfelelően állapította meg és vonta le az adót, adóelőleget, és ez a magánszemélynél különbözetet eredményez, erről határozatot hoz az adóhatóság. Amennyiben a munkáltató önellenőrzést, javítást nyújt be, vagy utólagos adómegállapítás miatt módosul a korábban bevallott összeg, a különbözet összegéről szintén határozatban értesül a magánszemély. Teendője ebben az esetben sincs a magánszemélynek, mivel a bevallási kötelezettség már teljesítettnek minősül. Természetesen a magánszemély önellenőrzésének helye van, és a határozat nem keletkeztet ellenőrzéssel lezárt időszakot.

Amennyiben a magánszemély a nyilatkozat benyújtását követően megállapítja, hogy nem volt jogosult a nyilatkozatot megtenni, önellenőrzéssel élhet, vagy az adóhatóság hivatalból is megállapíthatja a feltételek hiányát, ekkor az adó megállapítását megelőzően a magánszemélyt erről tájékoztatja, az adó megállapítását követően pedig utólagos adómegállapítást tehet.

Új szja bevallási mód 2017-től: az adóbevallási tervezet

2017. január 1-jétől megszűnik az *adónyilatkozat* és az *egyszerűsített bevallás*. E bevallási módok utoljára a 2015. évre vonatkozóan nyújthatók be. Ettől az időponttól a magánszemély „egyszerűbb” bevallásként választhatja a *bevallási nyilatkozat* és a *munkáltatói adómegállapítás* mellett az **adóbevallási tervezetet** is, mely tehát első alkalommal a 2016. évi jövedelmekre vonatkozik. Az adóbevallási terve-

1) 1995. évi CXVII. törvény

zet bevezetésének célja a napjainkban egyre jobban terjedő, illetve a cégek esetén már kizárólagossá vált elektronikus ügyintézés magánszemélyek körében történő szélesítése. A cégekkel ellentétben itt nem kötelező az elektronikus út, azonban minden ügyfélkapuval vagy külön e célra létrehozott, személyes beazonosítást biztosító elektronikus hozzáféréssel rendelkező magánszemélynek felajánlja az elektronikus ügyintézés az adóhatóság.

Az elektronikus elérhetőséggel rendelkező magánszemélyeknek, akik munkáltatói adómegállapítást nem kértek vagy azt a munkáltató nem vállalta, vagy nem tettek bevallási nyilatkozatot, nem kell külön nyilatkozatot tenniük ahhoz, hogy az adóhatóság elkészítse a bevallásukat. Tehát csak megvárják, hogy tárhelyükre vagy elektronikus hozzáférésükre megérkezzen a bevallási tervezet.

E lehetőséggel nem élhet a tevékenységét folytató személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti egyéni vállalkozó, valamint a mezőgazdasági őstermelő.

Az adóhatóság az adóévet követő év március 15. napjától küldi meg a személyi jövedelemadó adóbevallási tervezetét, melyet az adózó javíthat, kiegészíthet. Az adózó a tervezetet – szükség esetén javítva, illetve kiegészítve – a naptári évet követő május 20. napjáig elektronikus úton fogadhatja el, és ezzel teljesíti az adóbevallási kötelezettségét. Az adót május 20-áig kell megfizetni, az adóhatóságnak a visszatérítendő adót az adóbevallási tervezet elfogadásától számított 30 napon belül kell kiutalnia.

Ha az adózó az adóbevallási tervezetet a naptári évet követő május 20. napjáig nem fogadja el, bevallását egyéb módon kell benyújtania eddig az időpontig.

A munkáltatót, kifizetőt terhelő foglalkoztatotti bejelentés adatkörének bővülése

A munkáltatók és kifizetők által bejelentendő adatok köre bővül, ezentúl be kell jelenteni a foglalkoztatott személy végzettségét, szakképzettségét, szakképesítését, továbbá az ezt igazoló okiratot kibocsátó intézmény nevét és az okirat számát. Átmeneti rendelkezés hiányában az adatokat először a 2016. január 1-jét követően tett bejelentésekben kell szerepeltetni, a már bejelentett foglalkoztatottak tekintetében a képzettségre vonatkozó adatokat pótlólag, változásbejelentésként nem kell bejelenteni. A munkáltató jogutódlása esetén, mivel itt új jogviszony keletkezik, a bejelentés valamennyi adatra, így a képzettségre vonatkozó adatokra is kiterjed.

Ezeket az adatokat az Art-ben meghatározott egyéb adatokkal együtt az adóhatóság a pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv részére továbbítja a pályakövetési rendszer működéséhez szükséges adatok biztosítása érdekében.

A munkáltató új adatszolgáltatási kötelezettsége a havi adó- és járulékbevallásban

A családi kedvezmény és első házások kedvezménye érvényesítésével összefüggésben új sorokkal bővül a munkáltató havi adó- és járulékbevallása. A 2015. évközi módosításoknál említettem már, hogy a 2016-os adóévről szóló sija bevallásban, munkáltatói adómegállapításban a családi adókedvezmény kizárólag akkor érvényesíthető, ha az eltartottak, kedvezményezett eltartottak – a magzat kivételével – adóazonosító jele a magánszemély adóelőleg-nyilatkozatán szerepel. A 2017. január 1-jét megelőzően megtett nyilatkozatok esetében az eltartott (kedvezményezett eltartott) adóazonosító jelének hiányában természetes személyazonosító adatait és lakcímét kell feltüntetni.

Szerepeltetni kell a munkáltatói havi adó- és járulékbevalláson az eltartott adóazonosító jelét (illetve ennek hiányában 2017. január 1-jét megelőzően még szerepeltethető a természetes személyazonosító adatok és a lakcím), a családi kedvezmény közös érvényesítése esetén ennek tényét, az érvényesítés arányait, a másik érvényesítő fél adóazonosító jelét is. A 2015. január 1-jétől bevezetett ún. első házások kedvezménye érvényesítésével kapcsolatos adatokat szintén fel kell tüntetni, ez a házastárs neve, adóazonosító jele, a kedvezmény igénybevételének módja (egyedül, megosztással). E kedvezmény a 2014. december 31-et követően megkötött házasságok esetén érvényesíthető. Meg kell adnia továbbá a munkáltatónak a közölt adatokban bekövetkezett változásokat is. A kedvezmény igénybevételéhez szükséges adatok korábban is a munkáltató rendelkezésére álltak a magánszemély év elején megtett adóelőleg-nyilatkozata révén, az újdonság az, hogy ezt a havi adó- és járulékbevallásban „előre”, a munkáltatói adómegállapítás benyújtását megelőzően is szerepeltetni kell.

Köztartozásmentes adózói adatbázisba történő felvétellel kapcsolatos változás és új jogorvoslati lehetőség

A NAV honlapján közzétett adatbázisban szerepelnek azok az adózók, akiknek/amelyeknek nincs nyilvántartott tarto-

zásuk és megfelelnek egyéb feltételeknek, pl. bevalási kötelezettségeiket is teljesítették, nem állnak csőd-, felszámolás vagy végelszámolás alatt. Az adatbázisban szereplés tehát megfelelő, megbízható működést feltételez, mely az üzleti életben előnyökkel jár. Az adatbázisba felvétel kérelemre történik, az adóhatóság pedig megvizsgálja, hogy a kérelmező megfelel-e a törvényi feltételeknek. A vizsgálat annyiban szigorodik a jövőben, hogy a feltételeket a kérelem benyújtása hónapjának utolsó napján kell teljesíteni, azaz a kérelmet a hónap elején benyújtó adózó is a hónap végén fennálló körülmények alapján kerülhet be az adatbázisba vagy éppen a feltételek hiánya esetén nem kerül felvételre.

Lehetősége lesz továbbá az adózónak arra, hogy az adatbázisból való törlése esetén észrevételt tegyen. Amennyiben az adóhatóság az észrevételnek helyt ad, az adózó visszakerül az adatbázisba, elutasítás esetén (ha nem felel meg az adatbázisba kerülés feltételeinek, vagy az észrevétel benyújtására irányadó 8 napos határidőt elmulasztja) az adózó erről határozatot kap. Az új szabályokat a módosító törvény hatálybalépését követően benyújtott kérelmekre kell alkalmazni.

Az adótitok megismerésére jogosult szervek

Az Art. és más törvények határozzák meg, hogy adótitkot az adóhatóságokon kívül mely szervek és személyek ismerhetnek meg. Az adótitok megismerésére 2016. évtől az alábbi szervek is jogosultak lesznek.

A helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletért felelős szerv, valamint a helyi és nemzetiségi önkormányzat a méltatlansági eljárás lefolytatása érdekében megismerheti a képviselő, polgármester, bizottsági tag köztartozásának fennállására vonatkozó, valamint a köztartozásmentes adózói adatbázisban való szereplés vizsgálatához szükséges adatokat. (Ugyanis megszűnik annak a képviselőnek, polgármesternek, bizottsági tagnak a megbízatása, akivel szemben méltatlansági ok áll fenn, ilyen például, ha a hatóság felszólítását követő 60 napon túli, nem rendezett köztartozása áll fenn).

Az online pénztárgép forgalmazó és a mobil szolgáltató jogosult lesz megismerni az adóhatóság által

nyilvántartott adatokat, ha ez szükséges az online pénztárgép és NAV szervere közötti kommunikáció fenntartásához, a pénztárgép által történő adatszolgáltatás biztosításához.

Az ún. állandó személyazonosító igazolvány (e-SZIG kártya) bevezetésével összefüggésben az Art. rögzíti továbbá, hogy a kártyát kiállító KEK KH részére az adóhatóság átadja az adóazonosító jelet annak érdekében, hogy az e-SZIG kártya tároló elemén azt elhelyezze. Az e-SZIG kártya tároló eleme tartalmazza az adóazonosító jelet és a társadalombiztosítási azonosító jelet (TAJ számot), és a kártyával elektronikus úton lehet igazolni ezeket az azonosítókat.

Az ellenőrzéssel kapcsolatos változások

Az ellenőrzés során a törvényben meghatározott esetekben az adóhatóság az adó alapját becsléssel állapítja meg (pl. akkor, ha a magánszemély valótlan, hiányos bevallást vagy nyilatkozatot tett, vagy a nyilatkozattételt elmulasztotta). A becslés alkalmazásával kapcsolatosan új rendelkezéssel egészül ki a törvény, mely kimondja, hogy amennyiben kizárólag közérdekű bejelentő által közölt adatok állnak az adóhatóság rendelkezésére, és az adatok valódisága nem támasztható alá bizonyítékokkal, akkor ezen adatok alapján becslés nem alkalmazható.

A hatályos szabályok alapján valamennyi végelszámolással megszűnő céget ellenőriz a NAV. 2016. évtől azonban már kizárólag a végelszámolás alatt álló kockázatos adózókat kötelező ellenőrizni. Az egyszerűsítés indoka, hogy a végelszámolással érintett adózók többségének rendezettek az adóhatósággal kapcsolatos kötelezettségei, ezért indokolt az ellenőrzés fókuszát kizárólag a kockázatos adózókra irányítani.

2016. évtől a bevallás utólagos ellenőrzésének időtartama a cégbejegyzésre nem kötelezett adózóknál (pl. egyéni vállalkozók, civil szervezetek, alapítványok) nem haladhatja meg a 180 napot. E rendelkezés nem alkalmazható, ha az adózó felróható magatartása miatt nem tartható e határidő.

A fuvarozás során végezhető ellenőrzés részletszabályait 2015. január 1-jétől tartalmazza az Art. E szabályok az áfa alanyának tulajdonában álló, kereskedelmi mennyiségű termék fuvarozására vonatkoznak és meghatározott dokumentumok meglétét, a fuvarozó, a feladó, a címzett nyilatkozattételi kötelezettségét, hatósági zár alkalmazhatóságát szabályozzák. Tekintettel arra, hogy a fuvarozás során végzett ellenőrzés gyors lefolytatásához a fuvarozónak, a megrendelőnek kie-

melt érdeke fűződik, ezért az eljárás gyorsítása érdekében az új szabály előírja, hogy az ellenőrzésről jegyzőkönyv csak akkor készül, ha ezt a fuvarozást végző kéri.

A hatósági eljárásra vonatkozó új szabályok

Az e-SZIG kártya bevezetésével összefüggő módosítás, hogy az adózó minden olyan esetben, mikor az adóazonosító jelét közölnie kell valamely szervnél (pl. munkáltónál, hitelintézetnél stb.), akkor az adóigazolvány felmutatása helyett az e-SZIG kártya használatával, elektronikus úton is igazolhatja az adóazonosító jelét, amennyiben az ehhez szükséges technikai feltételek adottak.

Az eljárás felfüggesztésére vonatkozó szabályok bekerülnek az Art.-be. Ez alapján, ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak az adóhatóságnak az adott ügyvel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, az adóhatóság az eljárást felfüggeszti. Az adózó is kérelmezheti a felfüggesztést a kérelemre indult eljárásban akkor is, ha a fenti feltételek nem állnak fenn.

Bekerül továbbá a törvénybe az **adóhatósági saját kézbesítővel történő kézbesítés** lehetősége. E kézbesítési mód választásakor a hivatalos irat átvételére ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a postai kézbesítés esetére.

Az Art. jogorvoslatot biztosít arra az esetre, ha a felszámolási eljárás során az adóhatóság utólagos adómegállapítás tárgyában határozatot hoz, az adózó felszámolással megszűnik, de a követelés nem folyt be, és ezért az adóhatóság a tartozás megfizetésére kötelezi a megszűnt szervezet (gazdasági társaság vagy polgári jogi társaság) tartozásaiért helytállni köteles személyt (pl. a volt tagot, vezető tisztségviselőt). E jogorvoslati jog a jövőben már nem kizárólag a felszámolással megszűnt adózók esetében lehetőség, hanem **valamennyi olyan személyt megillet**, akit az adóhatóság a **gazdasági társaság vagy polgári jogi társaság tartozásainak megfizetésére kötelezett** (mert a gt., pjt. megszűnt, vagy a tartozást nem lehetett tőle behajtani). Ekkor tehát a tartozás megfizetésére kötelezett személy az ő kötelezését és az alap határozatot is megtámadhatja fellebbezésében, amennyiben a határozatot bíróság még nem vizsgálta felül. A jogorvoslati jog érvényesíthetősége érdekében az érintett a helytállási kötelezettségét megállapító határozattal együtt megkapja az

adóhatóságtól a gt., pjt. tartozását megállapító határozat(ka)t, jegyzőkönyve(ke)t.

A személyi jövedelemadóra vonatkozó részletfizetés

Az új szabályok alapján a korábbi 150 000 Ft-ról 200 000 Ft-ra nő a pótlékmentes részletfizetés engedélyezésének összeghatára, mely a jövőben a személyi jövedelemadó mellett az egészségügyi hozzájárulásra is kérhető az szja bevallásban. A részletfizetést továbbra is az esedékességtől számított legfeljebb 6 hónapra lehet igényelni.

Az adók módjára történő behajtás során eljáró szervek

Fő szabály szerint a magánszemély adók módjára behajtandó köztartozását az önkormányzati adóhatóság, jogi személy és egyéb szervezet esetén az illetékes állami adóhatóság hajtja be. A módosítás alapján a kormányhivatal vagy járási (fővárosi kerületi) hivatal megkeresése alapján történő behajtás esetén az állami adó- és vámhatóság jár el minden kötelezett esetében.

Szankciók

Garanciális szabály írja elő a cégbejegyzésre nem kötelezett adózók (pl. egyéni vállalkozó, civil szervezetek) tekintetében, hogy a bejelentési, bevallási, adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása esetén mulasztási bírság kiszabásának kizárólag az adóhatóság felhívásában foglalt határidő eredménytelen eltelte esetén van helye. Az ilyen hibát a legtöbb esetben tévedés okozza, így az adóhatóság felhívására lehetőség van a pótlásra, nem kerül sor azonnal szankcionálásra. E kedvezőbb eljárás nem vonatkozik a bejelentkezési kötelezettség, a foglalkoztatotti bejelentés, valamint az EKAER-rel kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztására.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény² (Ket.) alkalmazása

Minden olyan esetben, mikor valamely eljárási szabályt az Art. nem tartalmaz, a Ket. szabályait kell alkalmazni az adóeljárás során. Az Art. ugyanakkor a Ket. egyes rendelkezéseinek alkalmazását ki is zárja adóügyekben. E kizáró szabályok kiegészültek, és a módosítás alapján nem lehet adóügyekben alkalmazni a Ket. függő hatályú döntésre vonatkozó rendelkezéseit. A Ket. 2016. január 1-jétől hatályos rendelkezése

2) 2004. évi CXL. törvény

alapján a kérelemre indult eljárásban a hatóság a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül függő hatályú döntést hoz arról, hogy a kérelmezett jog gyakorlása az ügyfelet megilleti és az ügyfélnek semmilyen eljárási költséget nem kell fizetnie. A döntés ekkor még nem hatályos, az akkor lesz hatályos, ha a kérelem beérkezését követő két hónap elteltével a hatóság nem hoz döntést és az eljárást sem szüntette meg. Mivel adóügyekben kiemelt érdek fűződik ahhoz, hogy a hatóság érdemben hozzon döntést, a **kérelmezett jog automatikus gyakorlását a törvény adóügyekben kizárja.**

Összegzés

A cikkemben ismertetett változásokat áttekintve megállapítható, hogy a 2016. évi módosítások fő irá-

nya a szolgáltató adóhatósági modell erősítése azáltal, hogy a jogkövető adózók (cégek) kedvezőbb elbánásban részesülnek, ezáltal az adóhatóság és az ügyfél kapcsolatrendszeré át is alakul a szorosabb együttműködés közös érdekének érvényesítése irányába. A magánszemélyek oldalán egyszerűsödik a bevallási kötelezettség teljesítése, továbbá a közös folyószámla is hozzájárul az egyszerűbb, gyorsabb, átláthatóbb ügyintézéshez. Láthattuk, hogy az adószámla nem kizárólag egy folyószámla képet jelent, hanem hatása továbbviszi az állami adóhatóság és a vámhatóság integrációját, egyszerűsíti a kötelezettségek vizsgálatával összefüggő eljárásokat mind az adózók, mind az adóhatóság szempontjából. Ezen folyószámla-vezetési módosításokat Ruthmayer János főosztályvezető úr cikke mutatja be, amely a következő számunkban jelenik meg.

DR. KOVÁCS EDINA